

Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma Eğitimi Programının Genç Araştırmacıların Proje Önerisi Hazırlama Becerisine Etkisi

Ali Sağdıç¹, Harun Çelik², Orhan Karamustafaoğlu^{3*}

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; akademik danışmanlık ve nitel araştırma programının, lisansüstü eğitimini sürdüren genç araştırmacıların, proje önerisi hazırlama becerisine etkisinin incelenmesidir. Bu kapsamda, 2016 yılında Amasya ilinde gerçekleştirilen ve Fen Eğitimi ve Araştırmaları Derneği (FEAD) tarafından düzenlenen "Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma" eğitimine katılan toplam 20 lisansüstü eğitim alan araştırmacı bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma öntest-sontest yarı deneysel desende tasarlanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından hazırlanan "Proje Önerisi Hazırlama Becerisi Değerlendirme Ölçeği"ne göre analiz edilerek değerlendirilmiştir. Verilen eğitim programının katılımcıların nitel araştırma ve bilimsel araştırma önerisi yazma konusundaki yeterliklerini orta düzeyden iyi düzeye yükselmesini sağlamıştır. Bununla birlikte katılımcıların proje önerisi hazırlama becerisi düzeyinde verilen eğitim anlamlı farklılık oluşturmuştur. Diğer taraftan kış okulu süre açısından sınırlı olmasından dolayı uygulama boyutunun da programa dâhil edilmesi nitel araştırma becerileri açısından faydalı olacağı öngörülmektedir. Araştırma sonunda, akademik danışmanlık desteği ile lisansüstü eğitim alan araştırmacıların akademik seminer, çalıştay ve kongrelere katılımları teşvik edilerek lisansüstü öğrencilerin araştırma kültüründe olası eksikliklerin giderilmesi sağlanabileceği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Danışmanlık, Nitel Araştırma, Proje Önerisi Hazırlama Becerisi

The effect of Academic Counseling and Qualitative Education Program on the Project Proposal Skills of the Young Researchers

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the effect of academic counseling and qualitative education program on the project proposal skills of the researchers attending to their postgraduate education. The sample of the study consists of 20 researchers getting M.A. education who participated in the education program held in Amasya in 2016 by Science Education and Researches Committee. The study was designed as pretest and post test semi experimental design method. The data obtained from the study was analyzed through a "Scientific Literacy Evaluation Scale" prepared by the researcher. With the given education, the mid-level ability of writing proposals of the researchers was raised to an adequate level and the education also contributed to make a meaningful difference at the level of participants' scientific literacy. On the other hand, it is foreseen that the including the winter school application into the program will be beneficial in terms of qualitative research skills as the time is limited. At the end of the research, it was suggested that the researchers who receive academic counseling support and get postgraduate degree education should attend academic seminars, workshops and congresses and help them to see their deficiencies on research culture.

Keywords: Academic Counseling, Qualitative Research, Scientific Literacy

¹ Araş. Gör., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, elmek: asagdic@metu.edu.tr

² Yard. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, elmek: haruncelik@kku.edu.tr

^{3*} Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Sorumlu Yazar elmek: orseka@yahoo.com

1. GİRİŞ

Sürekli artan insan ihtiyaçları ve bununla beraber hızla gelişen teknoloji beşeri gücü daha da önemli kılmaktadır. İnsan gücünü de en iyi artırma yolu eğitimden geçmektedir. Birçok ülke gelişebilmek için öğrencilerin bilim okur-yazarı olarak yetişmesini hedeflemektedir. Buna paralel olarak lisansüstü eğitime olan talep ve bunun sonucunda da yapılan bilimsel çalışmalar hızla artış göstermektedir. Edyburn (2000), i) dünya çapında her gün yaklaşık 1000 kitabın yayımlandığını, ii) son 30 yılda, önceki 5000 yıla göre çok daha fazla bilginin üretilmiş olduğunu ve iii) basılı bilginin her sekiz yılda ikiye katlandığını belirtmektedir. Her geçen gün bilişim ağı üzerinden birçok bilim alanında son gelişmelere ve bilgilere erişim artan bir hızla kolaylaşsa da, araştırmacılar kendi alanlarındaki gelişmeleri bilimsel makalelerden izlemeyi tercih etmektedir (Edyburn, 2000). Bu yönüyle sosyal araştırmalar, toplumsal dünya ile ilgili sorular hakkında düşünmek ve bilime dayalı yeni bilgi üretmek için bir dizi süreci takip etmeyi içermektedir (Neuman, 2006).

Lisansüstü eğitim, çeşitli yönlerden bilimin gelişmesi ve teknolojinin ilerlemesini sağlayacak akademisyenlerin ve bilim adamlarının yetişmesi sürecinde yükseköğretimin önemli bir basamağıdır. Araştırma kültürünün öğrencilere kazandırılması dolayısıyla bir eğitim sorunudur. Araştırma eğitimi, araştırma yapabilmek ve yapılan araştırmalardan etkin bir şekilde yararlanabilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasını amaçlamaktadır (Saracaloğlu, Varol ve Ercan, 2005). Bununla birlikte lisansüstü eğitimin, bilim ve teknolojideki gelişmelere bağlı olarak değişen yapısı itibari ile dinamik bir yapıdadır (Türker, 1996). Lisansüstü eğitimin amaçları doğrultusunda araştırmacılar, bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme ile bilgileri değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmaları gerekir (Karaman & Bakırcı, 2010). Bu nitelikler yükseköğretime kadar gelişen araştırma kültürü ile kazandırılır (Ersoy, 2015). Türkiye'deki üniversitelerin temel sorunlardan biri araştırma-geliştirme bütçesinin yetersizliği değil, bu bütçeyi kullanacak "araştırma kültürü" eksikliğidir (Öztemel, 2013). Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin bilimsel araştırma süreci, teknik ve yöntem bakımından yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir (Büyüköztürk ve Köklü, 1999; Evrekli, İnel, Deniz ve Balım, 2011; Sezgin, Kavgacı ve Kılınç, 2011; Sönmez, 2005).

Araştırma yöntemleri içinde nicel araştırmalar pozitivizme dayanır. Bu araştırmalar nesnel, genellenebilir, geçerli ve güvenilir bilgi elde etme amacındadır. Ölçüm önemlidir, kavramlar somuta indirilerek ölçülebilir bir forma dönüştürülür. Nitel araştırma ise nesnellik gibi bir kaygı taşımaz (Kuş,2003). Son zamanlarda nitel araştırma sürecinin özellikle sosyal bilimlerde artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Kuş (2003) bu süreci, nicel araştırmalara karşı bir alternatif olmaktan ziyade bilinçli ya da bilinçsiz ontolojik ve epistemolojik tercihlerin uzantısı olarak değerlendirmektedir. Bu sorgulamanın temelinde sosyal bilimlerle doğa bilimleri arasındaki bazı farklılıklar yer almaktadır. Bu farklılıkları Ekiz (2009); doğa bilimlerinde değişkenlerin iç geçerlilik bakımından kontrol altına alınabilmesine ve sosyal bilimlerde genelleme yapmanın zorluğuna vurgu yaparak açıklamıştır. Araştırma sürecinde nitel araştırma, araştırılan konu hakkında okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmayı amaçlandığında tercih edilmektedir. Bu nedenle nitel verinin ayrıntılı ve belirli bir derinliğe sahip olması büyük önem taşımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2003, Saban vd, 2010). Benzer şekilde Creswell (1998) nitel araştırmayı, sosyal yaşamı ve insanla ilgili problemleri kendine özgü metotlarla sorgulayarak, anlamlandırma süreci olarak ifade etmektedir.

Ülkemizde nitel araştırma metodolojisinin "eğitim bilimleri" ve "öğretmen eğitimi" alanlarındaki kullanımı oldukça yavaş gelişen bir seyir izlemektedir (Işıkoğlu, 2005). Bu durum, bu alanlarda görev yapan akademisyenlerin ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin sahip oldukları bilgi, beceri ve tutumlarıyla doğrudan ilişkilidir (Saban, 2007). Bir sonuç elde etmek üzere belirli bir sistematik süreç için, nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada da kullanılabilir. Türkiye'deki psikoloji araştırmalarında nitel araştırma desenlerinin yaygın kullanıma sahip olmadığını; buna karşın nicel verileri desteklemek üzere nitel verilerin kullanımının daha yaygın bir uygulama olduğunu söylemek mümkündür (Kuş, 2007). Bununla birlikte bilimsel araştırmalara yönelik analizler ve çıkarımlar yapmayı amaçlayan

araştırmalarda, incelenen tezler ve makalelerde nicel yöntem yerine nitel yöntem tercih edildiği belirlenmiştir (Aktaş ve Uzuner Yurt, 2015; Arık ve Türkmen, 2009; Coşkun ve Kan, 2013; Sevim ve Özdemir Erem, 2012).

Nitel araştırma kültürünün sorunları işaret eden başka örneklerde mevcuttur. Nitekim nitel araştırma desenlerinin yaygınlaşmasını hedefleyen bir akademik etkinlik kapsamında lisansüstü eğitimini sürdüren bir katılımcı “Nitel araştırma yöntemleri seminerine katılmamın çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Öncelikle yüksek lisans ve doktora derslerini aldığım ve tez çalışmalarım sırasında henüz çok gelişmemiş olan nitel araştırma konusunda son derece isteksizlik hissetmişimdir.” düşüncesi ile bu eksikliğe vurgu yapmıştır (Erkılıç, 2011). Erdem (2011), 2005-2006 yılında hakemli dergilerde yayımlanan eğitim alanında 314 makalenin analizinde, çalışmaların büyük çoğunluğunun (%82) nicel araştırma yöntemine göre desenlendiği bulgusuna ulaşmıştır. Bu istatistik analizde yine benzer şekilde nitel araştırma yöntemlerine yönelik yetersizliği destekler bulgular sunmaktadır.

Bilimsel etkinlikler üzerinden nitel araştırma metodolojisine ilgi duyan araştırmacıların var olan çalışmalardan haberdar olmalarının sağlanması, bilimsel tartışma ve sorgulama yapmalarına imkân verilmesi önemli görülebilir. Bu araştırma sürecinde de gerçekleştirilen akademik etkinlik ile lisansüstü eğitim kapsamında araştırmacılarının nitel araştırma kapsamında proje hazırlayabilme yeterlikleri incelenmiştir. Nitekim son yıllarda dijital ve basılı kaynak materyallerin sayısındaki artış ve bilimsel etkinliklere sürekli konu edilmesi bu noktada gereksinimlere işaret etmektedir. Bu bilgiler ışığında çalışma; Türkiye’de fen bilimleri eğitimi alanında yapılan araştırmaların desteklenmesi ve niteliğinin yükseltilmesini amaçlayan bir sivil toplum kuruluşu olan Fen Eğitimi ve Araştırmaları Derneği desteğinde “kış okulu” kapsamında düzenlenen akademik danışmanlık ve nitel araştırma eğitim programının lisansüstü eğitim alan araştırmacıların görüşleri sınırlıdır. Sunulan eğitim programının katılımcıların proje önerisi hazırlama becerileri üzerine etkisi nicel bulgular üzerinden değerlendirilmiştir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır.

1. Eğitime dahil olan katılımcıların, “Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma” çalışması öncesi ve sonrasında bilimsel araştırmaya ilişkin yeterlikleri nelerdir?
2. “Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma” eğitiminin, katılımcıların proje önerisi hazırlama becerisine etkisi nedir?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, “Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma” eğitiminin, katılımcıların proje önerisi hazırlama becerisine etkisini test etmek için öntest-sontest tek gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır (Goodwin, 2010; Fife-Schaw, 2012). Çalışma 4 gün süren eğitim programına katılan araştırmacılar ile birlikte yürütüldüğü için çalışmada kontrol grubuna gerek duyulmamıştır. Çalışmanın bağımlı değişkeni; bilimsel proje önerisi hazırlama yeterlikleri iken bağımsız değişkeni se uygulanan eğitim programıdır.

2.1. Katılımcılar

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden homojen örnekleme tekniği kullanılmıştır. Homojen örnekleme yöntemindeki temel anlayış, tanımlanmış belli niteliklere sahip bireylerin seçilerek araştırmaya dâhil edilmesine imkân tanınmasıdır (Ekiz, 2009). Bu araştırmanın örneklemini, 04-07 Şubat 2016 tarihlerinde Amasya’da düzenlenen ve FEAD tarafından düzenlenen “Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma” programına FEAD kış okulunda 11 bayan ve 9 erkek olmak üzere toplam 20 katılımcı yer almıştır. Katılımcılar Ek-1’de sunulan seçim ölçütleri doğrultusunda programa dâhil olmuşlardır. Hazırlamaları istenilen nitel proje önerisi Ek-2’de verilen değerlendirme ölçeğine göre puanlanmıştır. İki bağımsız öğretim üyesi değerlendiricilerden gelen puanların aritmetik ortalamalarına göre en yüksekten düşüğe doğru sıralanan proje önerisi sahiplerinin ilk 20’si 1. Kış Okulunun katılımcısı olmaya hak kazanmışlardır. 1. Kış Okulunda verilen eğitimden sonra dört

genç araştırmacının çalışma gönderimi (son test) olmadığı için bu katılımcıların verileri araştırmaya dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla analizler 16 katılımcı üzerinden yapılmıştır. Katılımcıların yarısı çeşitli devlet üniversitelerinde araştırma görevlisi, yedisi özel veya devlet okullarında öğretmen olarak çalışırken üç katılımcı ise herhangi bir yerde çalışmamaktadır. Tüm katılımcılar lisansüstü eğitimlerine devam etmekte olup, bunlardan 15'i yüksek lisans, beşi de doktora öğrencisidir. Katılımcıların büyük çoğunluğu lisansüstü eğitimini fen eğitimi alanında yapmaktadır. Bununla birlikte iki katılımcı sınıf eğitimi, birer katılımcı da ilköğretim matematik ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi alanında öğrenim görmektedir.

Katılımcılara, proje hazırlama öncesi bilinmesi gereken; temel kavramlar, bilimsel araştırma konusunun seçimi, hipotez kurma, araştırmanın planlanması, araştırma sonuçlarının analizi ve dokümantasyonu konuları etkileşimli seminerlerle anlatılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri kapsamında yürütülebilecek bir araştırma önerisinde; problem durumu, çalışmanın önemi, araştırmanın metodolojisi, araştırma gerçekleştirildiğinde sağlayacağı katkılar dikkate alan araştırma önerisi hazırlamaları istenilmiştir.

FEAD kış okulu içeriği

Kış okulu "Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma" adı altında gerçekleştirilen dört günlük bir eğitimi kapsamaktadır. Etkinliklerin her biri 80 dakika olan 14 dersten oluşmuş, bu dersler sekiz farklı üniversiteden gelen sekiz öğretim üyesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Ders sürelerinin dışında, katılımcılar ile öğretim üyelerinin doğrudan iletişimine olanak sağlayan üç akşam birer saatlik akademik danışmanlık görüşmeleri gerçekleştirilmiştir (Ek-3).

Kış okulu içeriğinde eğitimlere bakıldığında geniş bir konunun öğrencilere sunulduğu görülmektedir. Bu konular içinde nitel araştırmaların paradigması, önemi, araştırma desenleri, araştırma süreci, veri toplama ve analiz süreci, geçerlik ve güvenilirlik gibi temel başlıklarını yer almaktadır. Bununla birlikte çevre eğitimi ve okul dışı öğrenme alanındaki çalışmalarda nitel araştırmalar boyutu ile ele alınmıştır. Öğretmenler genel olarak bu içerikleri power point gösterimleri ile desteklenmiş sunumlar ile aktarmayı seçmişlerdir. Aynı zamanda etkinlik boyunca soru-cevap ve örnek durumlar öğrencilere yönlendirilmiştir. Etkinlik kapsamında katılımcıların uygulama yaptıkları etkinlik çok sınırlı olmuştur. Etkinliğin ikinci gününde yer alan nitel araştırmalarda kavram haritalarının kullanımı dersinde katılımcılar tarafından hazırlanan kavram haritası haricinde herhangi bir uygulama yapılmamıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Çalışmanın amacına yönelik olarak öğrencilerden alınan özetler, araştırmacı tarafından geliştirilen "Proje Önerisi Hazırlama Becerisi Değerlendirme Ölçeği" (PÖDÖ) doğrultusunda analiz edilmiştir. Değerlendirme ölçeği geliştirilirken bir özet yazımında hangi bilimsel yöntemlerin izleneceği dikkate alınarak, 10 maddeye yer verilmiştir (Ek-2). Ölçek, ilgili maddenin içeriğine yer verilememesi olasılığı da dikkate alınarak en düşük o (sıfır), en yüksek ise 4 (çok iyi) puan verilerek değerlendirilmiştir. Değerlendirme ölçeği üzerinden bir katılımcı için en yüksek skor 40 puan iken, en düşük puan sıfır olarak planlanmıştır. Katılımcıların genel yeterlikleri için ise aritmetik ortalama üzerinden maksimum 4 puan olarak değerlendirme yapılmıştır. Ölçeğin geçerliliğini sağlamak için uzman görüşü alınmıştır. Güvenirlik hesaplaması için ise bağımsız iki gözlemci aynı belgeleri sıra ile puanlamıştır. Daha sonra gözlemciler arası uyuma yüzdesi ve Cohen Kappa katsayısı kullanılarak ölçeğin güvenilirliği saptanmıştır. Buna göre gözlemciler arası uyuma oranı %82 olarak hesaplanmıştır. Bu değer %70 in üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu belirtilebilir (Şencan, 2005).

2.3. Verilerin analizi

Araştırmanın veri analizinde SPSS-21 istatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışmada, katılım için eğitime devam eden lisansüstü araştırmacılardan en az 300 kelime (kaynakça hariç) nitel bir araştırma önerisi istenilmiştir. PÖDÖ üzerinden veriler değerlendirilerek aritmetik ortalama değerleri hesaplanmıştır. Her bir maddesinin yeterliğini ortaya koymak amacıyla eşit aralıklı ölçek değerlendirmesi yapılmıştır. Buna göre, puanların seçeneklere dağılımı şöyledir. Çok iyi (4.00-3.20), İyi (3.19-2.40), Orta (2.39-1.60), Biraz (1.59-0.80) ve Hiç (0.79-0.00). Üzerinde çalışılan katılımcıların sayısı 30'dan az olduğu durumda veriler normal dağılım göstermemektedir. Yine de yarı-deneysel çalışma için öncelikle normallik hakkında karar vermek amacıyla Shapiro-Wilk testi sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonuçlarından hareketle non-parametrik istatistiksel tekniklerden faydalanılması gerekliliğine karar verilmiştir. Aynı gruptan elde edilmiş iki ölçüm (örneğin öntest - sontest) için Wilcoxon Signed Ranks testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2010; Sönmez ve Alacapınar, 2013).

3. BULGULAR

Araştırmada katılımcıların nitel araştırma ile ilgili proje önerisi hazırlama bilgilerinin tespit edilmesi amacıyla, veri toplama aracı olarak kullanılmış olan PÖDÖ'deki (Ek-2) maddeler doğrultusunda dokümanların analizi yapılmış ve sonuçlar maddeler üzerinden sınıflandırılarak Tablo 1'de sunulmuştur. Böylelikle birinci alt probleme cevap aranma yoluna gidilmiştir. Ayrıca Tablo 1'de Proje önerisi hazırlama becerisi düzeyine ilişkin her bir madde için aritmetik ortalama değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların PÖDÖ ön test ve son test puanlarının aritmetik ortalamaları (N=16)

MADDELER	N	ÖN TEST					\bar{x}	SON TEST					\bar{x}
		Hiç (0)	Biraz (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok iyi (4)		Hiç (0)	Biraz (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok iyi (4)	
1.	N	0	1	6	8	1	2,6	0	0	3	7	6	3,2
2.	N	0	1	8	6	1	2,4	0	1	1	9	5	3,1
3.	N	3	10	2	1	0	1,2	0	5	8	3	0	1,9
4.	N	3	1	11	1	0	1,6	1	0	1	11	3	2,9
5.	N	0	5	11	0	0	1,7	0	0	8	8	0	2,5
6.	N	2	1	8	5	0	2,0	1	1	1	11	2	2,8
7.	N	3	0	3	10	0	2,3	2	1	1	5	7	2,9
8.	N	3	1	9	3	0	1,8	2	2	3	4	5	2,5
9.	N	2	3	8	3	0	1,8	1	1	4	6	4	2,7
10.	N	3	0	8	5	0	1,9	1	1	1	6	7	3,1

Tablo 1 incelendiğinde; her bir ölçütün eğitimden sonraki (son test) ortalamalarında bir artış görülmektedir. Bu bağlamda aritmetik ortalamalar üzerinden en yüksek artış miktarının (ortalama fark=1,3) ilgili ve güncel alanyazın bilgisi ile 4. maddede gerçekleşmiştir. Katılımcıların yeterlik seviyesi orta düzeyden iyi düzeye yükselmiştir. En düşük artış miktarı (ortama fark=0,3) kullanılacak veri toplama aracı boyutunda gerçekleşmiştir. Ancak en düşük ortalama değişim bu madde için geçerli olsa da katılımcıların yeterlik düzeyinin bir önceki bulgu gibi yine orta düzeyden iyi düzeye çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte araştırmada değişkenlerin analizine ilişkin yeterliğin süreç boyunca düşük bir eğilim sergilediği görülmektedir. Çalışmanın amacını ifade edebilmeye ilişkin katılımcıların yeterliği en yüksek puan toplayan (çok iyi) boyut olarak dikkat çekmektedir. Tablonun genel artış dağılımı dikkate alındığında orta yeterlik düzeyinden iyi yeterlik düzeyine doğru katılımcıların proje önerisi hazırlama becerilerinin arttığı görülmektedir.

Araştırmada odaklanılan ikinci alt problem için ise, yarı deneysel model üzerinden “Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma” eğitiminin katılımcıların proje önerisi hazırlama becerisine düzeylerine etkisini tespit edebilmek için parametrik olmayan istatistiksel tekniklerden faydalanılmıştır. Sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Eğitim Programının Değerlendirilmesine İlişkin Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi.

Sontest-Öntest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	P
Negatif Sıra	1	2,00	2,00	3,41*	,001**
Pozitif Sıra	15	8,93	134,00		
Eşit	0	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı, ** $p < ,05$.

Lisansüstü eğitim alan katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası nitel bir çalışma yapmadaki bilgilerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Analiz sonuçları, programa katılan genç araştırmacıların PÖDÖ’den aldıkları eğitim öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $z=3,41$, $p < ,05$. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son-test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre, düzenlenen “Akademik danışmanlık ve Nitel Araştırma” programının katılımcıların proje önerisi hazırlama becerisine önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

“Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma” eğitiminin lisansüstü eğitim alan araştırmacıların proje önerisi hazırlama becerileri üzerine etkisini amaçlayan bu araştırmanın, genç araştırmacıların yeterlikleri üzerinde olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Katılımcıların akademik etkinliğin başlangıcı ve sonunda hazırlamış oldukları proje önerisi hazırlama becerisi yeterlik değişimi (tablo 1) ve parametrik olmayan durumlar için Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları (tablo 2) bu sonucu desteklemektedir. Proje önerisi hazırlama becerisine ilişkin yeterlikler genel olarak “orta” düzeyden “iyi” düzeye yükselmiştir. Araştırma görevlileri ve öğretmenlerden oluşan katılımcıların araştırma kültürlerine olumlu katkısı, bu akademik etkinliğin amacını destekler niteliktedir. Kuzu (2011), IX. Araştırma Yöntemleri Semineri- nitel araştırma ve analizi konulu akademik etkinliklerin yansımalarını odaklayan çalışması da mevcut araştırma sonuçları ile uyum içerisindedir. Çalışmada, katılımcıların genellikle nitel araştırma yöntemleri konusunda daha çok kuramsal bilgiye sahip olduklarını, nitel veri toplama teknikleri ile toplanan nitel verilerin analizi konusunda ise yetersizliklerini tespit ederek, etkinliğin olumlu katkılar sağladığını işaret etmiştir. Bir başka araştırmada Saracaloğlu, Varol ve Ercan (2005) lisansüstü eğitim öğrencilerin araştırma kültürlerini ve bunlar arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Bu çalışmada araştırma yeterliğini etkileyen değişkenlerin, araştırmaya yönelik tutumlar, istatistik ve araştırma yöntemleri, ders başarıları ile araştırma deneyimi olduğunu saptamıştır. Ayrıca bu araştırmanın katılımcıları olan genç araştırmacılara uygulanan beklentileri ve memnuniyetleri üzerine yapılan çalışmada, Lisans-üstü öğrencilerinin yapacakları nitel araştırmalarda akademik desteğe yönelik beklentilerini ortaya çıkarmış, FEAD tarafından düzenlenen kış okulu etkinliğine ilişkin katılımcıların beklentilerinin büyük oranda karşılandığı ve memnun kaldıkları sonucuna varılmıştır (Sağdıç ve Karamustafaoğlu, 2016). Dolayısıyla bu tür bilimsel aktiviteler, araştırmacılara hem akademik danışmanlık hem de araştırma yöntem bilgisi kazandırabileceği öngörülebilir.

Bu çalışmada öğrencilerden istenilen araştırma önerileri problem durumu belirleme, problem ile ilgili alanyazını kullanma ve probleme yönelik olarak bir yöntem belirleyebilme durumlarını ölçmektedir. Bu bağlamda, nitel araştırma yeterliliklerine yönelik olarak geliştirilen ve uygulanan

ölçek katılımcıların araştırma önerilerine yazdıkları bu bileşenleri ölçecek şekilde oluşturulmuştur. Nitel araştırma sürecinin diğer önemli boyutları olan verilerin analizi ve değerlendirilmesi ise bu çalışma kapsamında ölçülemedi. Dolayısıyla bu çalışmada tespit edilen nitel araştırma becerilerine yönelik yeterlilik artışı katılımcıların problem durumu belirleme, uygun bir alanyazın kullanma ve yöntemle yönelik olarak yeterliliklerine karşılık gelmektedir. Fakat düzenlenen kış okulu etkinliğinin içeriğine bakıldığında katılımcılara veri analizinin nasıl yapılıp, yorumlandığına yönelik olarak da eğitim verildiği görülmektedir. Bu durum, katılımcıların veri analizi ve değerlendirilmesi noktasında da sahip oldukları niteliklerin artmış olabileceği tahmini yapılmaktadır.

Araştırmada ortaya konulan, katılımcıların nitel araştırmalara yönelik yeterlilik düzeylerinde orta düzeyden iyi düzeye yönelik artışla sınırlı kalması ve katılımcıların çok iyi düzeye ulaşmama sonucunun kış okulundaki eğitimlerin uygulama boyutundaki eksikliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Etkinlikler ağırlıklı olarak sunum, örnek olay, soru-cevap ve gösterim yöntemleri ile ele alınmış, öğrencilerin edindikleri bilgiler ile ilgili eş zamanlı geri dönüt alabilecekleri uygulamalar olmamıştır. Bu durum kış okulunun süre açısından sınırlı olmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmış olup, bu bağlamda bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda uygulama boyutunun da göz önünde bulunması nitel araştırma becerileri açısından faydalı olacaktır.

5. ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonuçları ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir:

1. Lisansüstü ders aşamasında kuramsal ve proje hazırlama ya da uygulamayı dikkate alan içerikte ders çeşitliliği sağlanabilir.
2. Akademik danışmanlık sürecinde akademik seminer, çalıştay ve kongrelere birlikte katılımlar sağlanarak lisansüstü öğrencilerin araştırma kültüründe olası eksikliklerin giderilmesi sağlanabilir.
3. Akademik danışmanlık ve nitel araştırma eğitimi programının bilimsel okur-yazarlıkları üzerine etkisi ve araştırma kültürünün paydaşları ile ilişkisi farklı araştırma desenleri üzerinden incelenebilir.
4. Nitel araştırma kültürü destekler basılı-dijital yayınların ve nitel araştırmaların yaygınlaşmasına katkı sağlayacak akademik dergilerin sayısında nicelik artışları bu konuda yaşanan sorunlara çözüm getirebilir. Yapılan ulusal-uluslararası kongre sürecinin alt konu başlıklarında yer verilmesi bu konuda araştırmacı ilgisini artıracak etkenler olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2010). *Sosyal bilimler için istatistik (5. Baskı)* Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. ve Köklü, N. (1999). Eğitim bilimleri alanında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerinin araştırma yeterlikleri konusunda öğretim üyelerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 19-28.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Edyburn, D.L. (2000). 1999 in Review: A synthesis of the special education technology literature. *Journal of Special Education Technology*, 15(1), 7-18.
- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005-2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: betimsel bir analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Erkılıç, T.A. (2011). Nitel araştırma yöntemleri semineri’nin ardından.... *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 102-107.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ersoy, A. (2015). Investigation of PhD students’ initial qualitative research experiences via their diaries. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 5(5), 549-568.
- Evrekli, E., İnel, D., Deniz, H. ve Balım, A.G. (2011). Methodological and statistical problems in graduate theses in the field of science education. *Elementary Education Online*, 10(1), 206-218.

- Goodwin, C.J. (2010). *Research in psychology methods and design*, 6th Ed. Printed in the United States of America: Wiley.
- Fife-Schaw, C. (2012). Quasi-experimental Designs. In G.M. Breakwell, J.A. Smith & D.B. Wright (Eds.), *Research methods in psychology* (4th Ed., p. 616). SAGE Publications Ltd. Retrieved From http://www.uk.sagepub.com/upm-data/46877_Breakwell_Cho4.pdf
- Işıkoğlu, N. (2005). Eğitimde nitel araştırma. *Eğitim Araştırmaları*, 20, 158-165.
- Kuş, E. (2003). Nicel-nitel araştırma teknikleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuş, E. (2007). Sosyal bilim metodolojisinde paradigma dönüşümü ve psikolojide nitel araştırma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 19-41.
- Neuman, W.L. (2006). "Metodolojinin Anlamları", toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar (Çev. S. Özge) içinde (s. 117-162). Ankara: Yayın Odası.
- Öztemel, E. (2013). Yükseköğretim kurumlarında araştırma ve inovasyon kültürünün oluşturulması. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(1), 22-29.
- Saban, A., Eid, B. N. K., Saban, A., Alan, S., Doğru, S., Ege, İ., ... ve Tunç, P. (2010). Eğitimbilim alanında nitel araştırma metodolojisi ile gerçekleştirilen makalelerin analiz edilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 125-142.
- Saban, A. (2007). Lisansüstü öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin algıları. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*. 17, 469-485.
- Sağdıç, A. ve Karamustafaoğlu, O. (2016). "Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma" konulu FEAD 1. kış okulunun ardından: Lisansüstü öğrencilerinin beklenti ve memnuniyetlerinin değerlendirilmesi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 4(1), 65-75.
- Saracaloğlu, A.S., Varol, S.R. & Ercan, İ.E. (2005). Lisansüstü eğitim öğrencilerinin bilimsel araştırma kaygıları araştırma ve istatistiğe yönelik tutumları ile araştırma yetenekleri arasındaki ilişki. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 187-199.
- Sevim, O. ve Özdemir Erem, N.H. (2012). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin başlıklarına ve özetlerine eleştirel bir bakış. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 174-186.
- Sezgin, F., Kavgacı, H. ve Kılınç, A.Ç. (2011). Türkiye'de eğitim yönetimi ve denetimi lisansüstü öğrencilerinin öz değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 161-169.
- Sönmez, V. (2005). Methodological errors in scientific research. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18, 236-252.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Türker, K. (1996). *Türkiye'de üniversite, bilim ve teknoloji politikaları. 2. üniversite kurultayı-bildiriler*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Ek-1

FEAD
1. LİSANSÜSTÜ KIŞ OKULU
04-07 Şubat 2016 / Amasya

Seçim Ölçütleri

- Lisansüstü kış okulunun hedef kitlesi Türkiye’de farklı üniversitelerde lisansüstü eğitimini sürdüren öğrencilerdir.
- Lisansüstü kış okulu 10 (konaklamalı) ve düzenlenecek olan ilden 10 (konaklamasız) olmak üzere toplam 20 lisansüstü öğrencisinin katılmasına olanak tanıyacak şekilde tasarlanmıştır.
- Katılımcı lisansüstü öğrencileri, başvuru sırasında göndermiş oldukları başvuru belgeleri ve nitel bir çalışmaya yönelik araştırma önerileri (300 sözcüklük) üzerinden değerlendirilerek seçilecektir.
- Araştırma önerileri Türkçe olarak 12 punto, tek satır aralıklı, Times New Roman yazı karakterinde yazılmalıdır. Lisansüstü kış okuluna başvuru yapan lisansüstü öğrencilerinin seçiminde, konaklamalı katılımcıların üniversiteleri ve bu üniversitelerin bulunduğu iller dikkate alınarak homojen bir dağılım sağlanmasına da özen gösterilecektir.
- Lisansüstü kış okuluna yapılan konaklamalı başvurularda, aynı üniversite veya ilden başvuran adaylar arasında öğretmenlere öncelik verilecektir.
- Değerlendirme FEAD üyelerinden oluşan bilim kurulu tarafından yapılacaktır.

Ek-2

FEAD I. Kış Okulu
Proje Önerisi Hazırlama Becerisi Değerlendirme
Ölçeği (PÖDÖ)

Değerli üyemiz

Tabloda sunulan ölçütleri göz önüne alarak ilgili çalışmayı değerlendirmeniz beklenmektedir. Tablodaki “4” ilgili ölçütün **tamamen karşılandığını** gösterirken “0” ise tamamen karşılanmadığını göstermektedir.

Ölçütler						
1	Çalışmanın amacı açık olarak ifade edilmiş	4	3	2	1	0
2	Problem durumu ve/veya çalışmanın gerekçesi ifade edilmiş	4	3	2	1	0
3	Çalışmadaki değişkenlerden yeteri kadar bahsedilmiş	4	3	2	1	0
4	İlgili ve güncel alanyazı bilgisi sunulmuş	4	3	2	1	0
5	Öneri iyi bir şekilde organize edilmiş	4	3	2	1	0
6	Çalışmaya uygun yöntem seçilmiş.	4	3	2	1	0
7	Kullanılacak veri toplama araçlarından bahsedilmiş.	4	3	2	1	0
8	Çalışmasında uygulayacağı uygun veri analizinden bahsedilmiş	4	3	2	1	0
9	Çalışmanın literatüre sağlayacağı katkılardan bahsedilmiş	4	3	2	1	0
10	Kaynaklara uygun şekilde yer verilmiş.	4	3	2	1	0
Toplam Puan						
Varsa öneri ve değerlendirmeniz:						

Ek-3

Fen Eğitimi ve Araştırmaları Derneği (FEAD)

1.Lisansüstü Kış Okulu- "Akademik Danışmanlık ve Nitel Araştırma" Eğitimi Programı

Tarih	Saat	Program	Öğretim Üyesi
04/02/2016	14.00-14.30	Kayıt	
04/02/2016	14.30-15.10	Açılış ve Tanışma	
04/02/2016	1. Gün (Perşembe)		
	15.10-16.30	Oturum-1: Nitel araştırmaların doğası	Yrd.Doç.Dr. M. Şahin Bülbül
	16.30-16.40	Çay/Kahve Arası	
	16.40-18.00	Oturum-2: Eylem araştırmaları	Yrd.Doç.Dr. M. Şahin Bülbül
	18.00-19.00	Akşam Yemeği	
	19.00-20.00	Danışmanlık (Katılımcılar ile öğretim üyelerinin görüşmeleri)	
05/02/2016	2. Gün (Cuma)		
	09.40-11.00	Oturum-1: Nitel araştırmalarda kavram haritalarının kullanımı	Prof. Dr. Ahmet İlhan Şen
	11.00-11.10	Çay/Kahve Arası	
	11.10-12.30	Oturum-2: Fen Eğitiminde Argümantasyon	Doç.Dr. Tuncay Özsevgeç
	12.30-13.40	Öğle Yemeği ve İstirahat	
	13.40-15.00	Oturum-3: Nitel araştırmalarda veri toplama, geçerlik & güvenilirlik	Yrd.Doç.Dr. Derya Kaltakçı
	15.00-15.10	Çay/Kahve Arası	
	15.10-16.30	Oturum-4: Nitel araştırmalarda veri analizi (İçerik, Betimsel vb. gibi)	Doç.Dr. Ahmet Bacanak
	16.30-16.40	Çay/Kahve Arası	
	16.40-18.00	Oturum-5: NVivo veri analizi ve örnek bir uygulama	Doç.Dr. Ahmet Bacanak
	18.00-19.00	Akşam Yemeği	
	19.00-20.00	Danışmanlık (Katılımcılar ile öğretim üyelerinin görüşmeleri)	
06/02/2016	3. Gün (Cumartesi)		
	09.40-11.00	Oturum-1: Bilimsel araştırmalarda paradigma değişimi	Doç.Dr. Yavuz Saka
	11.00-11.10	Çay/Kahve Arası	
	11.10-12.30	Oturum-2: Nitel araştırma metodolojileri (gömülü vb. gibi)	Doç.Dr. Yavuz Saka
	12.30-13.40	Öğle Yemeği ve İstirahat	
	13.40-15.00	Oturum-3: Nitel araştırmalarda metod-desen-yöntem uyumu	Doç.Dr. Yavuz Saka
	15.00-15.10	Çay/Kahve Arası	
	15.10-16.30	Oturum-4: Eğitim öğretim faaliyetlerinde okul dışı öğrenme ortamları önemi	Doç.Dr. Uygur Kanlı
	16.30-16.40	Çay/Kahve Arası	
	16.40-18.00	Oturum-5: Okul dışı öğrenme ortamları: Bilim Merkezleri ve Bilim Festivalleri	Doç.Dr. Uygur Kanlı
	18.00-19.00	Akşam Yemeği	
	19.00-20.00	Danışmanlık (Katılımcılar ile öğretim üyelerinin görüşmeleri)	
07/02/2016	4. Gün (Pazar)		
	09.40-11.00	Oturum-1: Çevre eğitiminde yaşam deneyimi üzerine araştırmalar	Doç.Dr. Elvan Şahin
	11.00-11.10	Çay/Kahve Arası	
	11.10-12.30	Oturum-2: Yurt dışı doktora sonrası araştırma süreci	Doç.Dr. Elvan Şahin
	12.30-13.40	Öğle Yemeği ve İstirahat	
	13.40-14.50	Değerlendirme, Katılımcılara Sertifikaların Verilmesi ve FEAD üyelerine Kokteyl	
	14.50-15.00	Programın tamamlanması ve çıkış	